

Svako dijete ima pravo na sigurnost i brigu te uvjete za zdravi razvoj. Međutim, kada su roditelji i bliski odrasli oni koji djeci nanose bol, to ima veliki utjecaj na njihov razvoj (misli osjećaje, ponašanje i cijelu ličnost). Nažalost, godinama se bilježi porast nasilja nad djecom, a pojavom svjetske pandemije COVID-19 u 2020. godini dogodio se porast nasilja nad djecom i obiteljskog nasilja (čak 43%).

Zlostavljanje ozbiljno ugrožava normalan razvoj pojedinca te ima razarajuće posljedice na tjelesni, mentalni i socijalni razvoj te je povezano s otežanim psihološkim funkcioniranjem, problemima u ponašanju, depresijom i slabijom socijalnom kompetentnošću. Zlostavljanje ostavlja brojne posljedice na djecu te zlostavljana djeca odrastaju u pojedince koji često imaju nisko samopoštovanje i samopouzdanje, iskrivljenu sliku o sebi, osjećaj srama i krivnje, ponašaju se autodestruktivno te i sami ponekad postaju zlostavljači. Zlostavljana djeca osjećaju intenzivan strah, ljutnju, bespomoćnost, sram i krivnju te ponekad dolazi do regresivnog ponašanja kod starije djece dok je kod mlađe djece primjetna dezorganiziranost ili agitirano ponašanje. Često imaju prisilne slike traumatskih doživljaja. Može se dogoditi da se ponovno proživljavanje traume pokaže kroz repetitivnu igru koja ponekad može uključivati i povrjeđivanje sebe i/ili drugih. Također, određena djeca razvijaju i razne psihosomatske smetnje kao što su glavobolja, trbuholbolja, lupanje srca. Sve navedene posljedice zajedničke su svim oblicima nasilja, ali postoje i specifični znakovi po kojima je moguće prepoznati različite oblike zlostavljanja.

Tri su glavna oblika zlostavljanja:

- Fizičko zlostavljanje
- Seksualno zlostavljanje

➤ Emocionalno zlostavljanje

Fizičko zlostavljanje je kada roditelji ili drugi odrasli nanose ozljede djetetu ili ih ne sprječavaju, a znaju za njih (udaranje, šamaranje, bacanje na pod, nanošenje opekline, uskraćivanje hrane, zatvaranje, davanje otrovnih sredstava, alkohola ili neprimjerenih lijekova, pokušaj utapanja ili davljenja djeteta).

Emocionalno zlostavljanje manje je vidljivo od fizičkog te uključuje trajno propuštanje iskazivanja ljubavi ili pažnje djetetu, prijetnje, podrugivanje, grubo kritiziranje, vrijeđanje, odbacivanje, sramoćenje, zastrašivanje, pretjerani pritisak na dijete, manipuliranje dječjim osjećajima sa svrhom rješavanja vlastitih problema (npr. prilikom rastave – traženje od djeteta da bude sudac, odabere stranu i sl.).

Seksualno zlostavljanje podrazumijeva prisiljavanje djeteta na sudjelovanje u seksualnoj aktivnosti (npr. upućivanje sugestivnih seksualnih komentara djetetu, spolni odnos, milovanje po intimnim dijelovima tijela, traženje da ljubi odraslog, ljubljenje po tijelu, masturbacija, oralni ili analni odnos ili izlaganje djeteta pornografskim sadržajima, videosnimkama i drugom pornografskom materijalu).

Izloženost obiteljskom nasilju isto spada u oblik zlostavljanja djeteta iako dijete nije direktna žrtva. Djeca koja su svjedočila obiteljskom nasilju pokazuju znakove posttraumatskog stresnog sindroma.

Zanemarivanje je nezadovoljavanje djetetovih osnovnih potreba poput odgovarajuće hrane, odjeće, grijanja, medicinske skrbi i školovanja i sl. pri čemu roditelj/skrbnik ima mogućnosti za njihovo zadovoljavanje.

Znakovi da je dijete žrtva fizičkog zlostavljanja:

- ozljede koje dijete ne može objasniti (modrice, opekline, prijelomi, počupana kosa, posjekotine i sl.)
- agresivno ponašanje i auto agresija ili
- izrazita povučенost

Znakovi da je dijete emocionalno zlostavljano:

- povlačenje i osamljivanje
- teže formiranje adekvatnih odnosa s vršnjacima
- pretjerana ovisnost o drugima
- udovoljavanje drugima pod svaku cijenu
- nekada pažnju privlače agresivnim, buntovnim ponašanjem

Znakovi da je dijete seksualno zlostavljano:

- zavodljivo ponašanje
- neuobičajeni interes za svoje i tuđe genitalije
- znanje o seksualnim činjenicama neprimjereno dobi
- upotreba prostih riječi
- crteži s naglašenim seksualiziranim detaljima
- čudne izjave poput „ne volim tu igricu s jezikom“, „brat mi noćas nije dao spavati“
- često samozadovoljavanje čak i u prisustvu odraslih osoba
- guranje objekata u vaginu ili rektum
- izbjegava određene situacije i/ili osobe (vezane uz zlostavljanje ili jer ga podsjećaju na zlostavljanje)

Djeca se boje govoriti o zlostavljanju jer se boje da im nećemo vjerovati, da ih nećemo zaštititi, zlostavljači ih uvjere da je to njihova tajna, boje se da će biti odgovorni za razaranje obitelji i kažnjavanje

zlostavljača, osjećaju strah, bespomoćnost, krivnju...stoga, ako Vam se dijete povjeri – vjerujte mu ! Djeca rijetko lažu o zlostavljanju.

Djeca se odrasloj osobi mogu povjeriti slučajno (bez namjere da to kažu), namjerno ili to započinju odrasle osobe koje su uočile znakove i simptome.

Odrasli trebaju biti posebno pažljivi ako se dijete povjeri slučajno jer dijete nije spremno o tome govoriti. Djeca ponekad (npr. kod seksualnog zlostavljanja) pričaju doživljaje u dijelovima jer provjeravaju Vašu reakciju i mogu li vam vjerovati. Također, u nekim slučajevima mogu negirati situaciju ili ju umanjivati. **Stoga je dobro pridržavati se nekoliko pravila kada se dijete povjeri slučajno:**

- pronađite mirno mjesto za razgovor
- ostanite mirni i pokažite razumijevanje
- pokažite djetetu da mu vjerujete
- saslušajte dijete, ali ne tražite da vam kaže dodatne detalje ako dijete nije spremno
- recite mu da ste tu za njega i da je vrlo hrabro što vam se povjerilo
- ne okrivljujte dijete (jasno mu recite da nije krivo za to što mu se dogodilo), objasnite da ponašanje navedene osobe nije u redu
- recite mu da vam je žao što mu se to dogodilo
- recite mu da nitko nema pravo zlostavljati djecu
- objasnite djetetu da niste ljuti na njega (nastojte ne ljutiti se iako je teško ostati smiren)
- ne dajte obećanja koja ne možete ispuniti (npr. da nikome nećete reći o tome, da nitko neće ići u zatvor) nego djetetu objasnite da je sve što govori povjerljivo, ali da odrasle osobe

ne čuvaju tajnu koja se odnosi na nečiju ugroženost

Ako nemate iskustva u vođenju ovakvih razgovora ili vas ovakvo nešto zatekne, ne brinite, važno je pridržavati se ovih načela i saslušati dijete, nema potrebe izvlačiti mnogo informacija i postavljati puno pitanja. *Najvažnije – budite mu podrška i kontaktirajte odgovarajuće službe.*

Zlostavljanje nije nešto što će proći, a posljedice zlostavljanja mogu biti pogubne. Svjedoci smo kako okretanje glave i prebacivanje odgovornosti, dovodi do pogubnih slučajeva. Prijavljivanje nasilja i zaštita djece odgovornost je svih nas. **Djelatnici u sustavu odgoja i obrazovanja podliježu i kazenoj odgovornosti, ali i strukovnim sankcijama ako ne prijavljuju sumnju na zlostavljanje.** Iako smo nekada i sami uplašeni i bojimo se reći, sjetimo se da **prijavljujemo sumnju na zlostavljanje**, a ne utvrđujemo je li se ono uistinu dogodilo. Zlostavljanoj djeci potrebno je pružiti pomoć i dati im priliku da izrastu u sretnije i zdravije odrasle osobe.

Ako sumnjate na zlostavljanje kod djece, molimo Vas, javite se psihologu u vrtiću (lucija.psiholog.dvcvrcak@gmail.com, 091 438 1025, 0953685620), nadležnom Centru za socijalnu skrb – Solin (021/399-700 czss.podruzница.solin@gmail.com).

Zlostavljanje djece

Priprema:

Lucija Bubić, psihologinja